

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ (до 90-річчя від дня народження В. Д. Бабкіна)

18 червня 2014 року виповнилося 90 років від дня народження Володимира Дмитровича Бабкіна – відомого українського правознавця і політолога, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника Української академії політичних наук, провідного наукового співробітника-консультанта Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,

Володимир Дмитрович Бабкін народився в Києві в сім'ї офіцера-прикордонника. Вже у ранньому дитинстві тривожне життя на заставах серед реальних загроз багато у чому зумовило вибір його подальшого життєвого шляху. Його батько, до речі, був серед тих, хто першим в червні 1941 р. зустрів наступ нацистських загарбників і пропав без вісті під час бойових дій. Середню освіту Володимир Дмитрович здобув 1941 р. в 13-й спеціальній артилерійській школі у м. Києві. З початком війни, як і багато його однолітків, рвався на фронт, але держава визначила йому іншу долю. Від жовтня 1941 р. він готував боєприпаси для фронту – працював токарем на заводі № 29 ім. Баранова у м. Омську (колишній Запорізький авіазавод). Після неодноразових спроб у червні 1943 р. потрапив у Омське військово-піхотне училище, а в жовтні 1944 р. – у діючу армію, де воював командиром стрілецьких підрозділів III Прибалтійського і III Білоруського фронтів. У боях під Кенігсбергом отримав тяжке поранення і зустрів Перемогу у військовому шпиталі.

У 1946 р. вступив до Військово-юридичної академії Радянської армії (м. Москва). У 1956 – січні 1957 р. ад'юнкт, а згодом – викладач Академії. Після реорганізації ВЮА в 1957–1958 рр. обіймав посаду заступника начальника навчального відділу Вищої школи МВС СРСР у м. Москві.

У 1958 році учений захистив кандидатську дисертацію «Суспільно-політичні та правові погляди М. Є. Салтикова-Щедріна». А 1960 р. він був направлений до рідного Києва, де деякий час очолював навчальний відділ Київської Вищої школи МВС СРСР (нині – Національна академія внутрішніх справ України), а згодом упродовж майже 20 років обіймав посаду заступника начальника цього авторитетного тоді навчального закладу. За оцінкою її керівництва, вчений і педагог «вніс суттєвий вклад у розвиток Академії та зміцнення її авторитету, у підготовку висококваліфікованих кадрів для органів внутрішніх справ». У 1969 році став доктором юридичних наук, у 1971 році – професором.

В часи «застою» боровся, як міг, з «чурбанізацією органів внутрішніх справ» (жартівливий термін належить Володимиру Дмитровичу) і завжди залишався поборником гуманізму, історичної справедливості та наукової істини. Проте саме через ці свої якості досвідчений викладач-методист і науковець з критичним складом розуму був змушений залишити службу в органах внутрішніх справ. У 1980–1993 роках В. Д. Бабкін – професор факультету міжнародних відносин та Інституту підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

Наукові здобутки вченого 50-х – 60-х років знайшли своє відображення насамперед у розділах підручників та навчальних посібників з теорії держави і права, історії політичних і правових вчень та державного права. З часом він став одним з провідних фахівців країни у галузі зарубіжної правової думки.

Від 1962 р. Володимир Дмитрович плідно співпрацює з Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, зокрема бере участь у роботі спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій та ряду авторських колективів. А у 1993 р. він переходить на постійну роботу до інституту, обіймаючи посаду провідного наукового співробітника відділу історико-політологічних досліджень держави і права України (від 2002 р. – відділ історико-правових досліджень). За сумісництвом також викладає у ряді вищих навчальних закладів. Окремо слід відзначити його велику роботу з молодими науковими кадрами, аспірантами та докторантами.

Широта і глибина юридичних, філософських, політологічних знань, значний науковий та педагогічний досвід дають йому можливість творчо досліджувати складні політичні та державно-правові процеси, брати активну участь у науковому опрацюванні найважливіших проблем державотворення в Україні, реалізації Конституції України, розвитку соціально-правової держави, соціалізації особи, порівняльної політології тощо.

Науковій творчості В. Д. Бабкіна притаманне органічне поєднання правових проблем з філософією права, порівняльною політологією та політичною історією. Це дає йому змогу досліджувати теоретико-методологічні проблеми правових наук, зміст теорії циклічності та наступності етапів політичної історії, співвідношення народу і влади, держави і особистості, демократії і бюрократії, реформ та контрреформ у перехідні епохи, сутність і прояви людського виміру політики і права.

Як людина високої індивідуальної культури та інтелекту Володимир Дмитрович незмінно сповідує ставлення до людини як до вищої соціальної цінності, повагу до її гідності та невід'ємних прав і свобод. Зазначена орієнтація є притаманною не лише його науково-педагогічній позиції. Таким він постає повсякденно перед людьми різного рангу – від студента до міністра.

Йому внутрішньо властива потреба постійно аналізувати складні, суперечливі процеси реформування українського суспільства, причини половинчатості й непослідовності реформ та віднаходити шляхи виходу к кризових ситуацій. Він постійно перебуває у пошуку можливостей поєднання економічних перетворень із соціальними, встановлення рівноваги між демократичними інститутами та сильною державною владою, плануванням та ринком, приватною та державною власністю, економічною ефективністю та соціальною справедливістю. Тож не випадково Володимир Дмитрович бере активну участь у формуванні сучасної доктрини державно-правового розвитку України, демократизації політичної та правової системи.

Глибока ерудиція та відсутність ідеологічної зашореності сприяли тому, що на початку 90-х років учений став одним з фундаторів вітчизняної політології. У 1993 році він був обраний президентом Української асоціації політологів, а через два роки – академіком новоствореної громадської Української академії

політичних наук. Саме він з його невгамовною енергією, наполегливістю та вірою в завтрашній день сприяв налагодженню і розширенню співробітництва з науковими політологічними центрами зарубіжних країн, відповідними міжнародними організаціями, наукових зв'язків з іноземними вченими, міжнародними та національними закладами, які працюють у галузі політичних та юридичних наук.

Вагомий вклад В. Д. Бабкін вносить у процес формування політико-правової свідомості правознавців і практичних працівників. Він особисто долучився до розроблення теоретико-методологічних і концептуальних засад розвитку політичної та правової науки і освіти, державних стандартів, типових програм, підготовки посібників, словників, хрестоматій та інших навчально-методичних матеріалів.

Володимир Дмитрович є одним із засновників сучасної системи політичної освіти в навчальних закладах України, ініціатором проведення творчих досліджень з проблем теорії та історії політичної і правової науки; політичних та правових інститутів і процесів; політичної і правової ідеології та культури; порівняльних політології і правознавства.

Він – палкий прихильник розвитку такого науково-освітнього напрямку, як правова педагогіка, творчо розробляє проблеми, пов'язані з оптимізацією навчального процесу, підвищенням його виховної ролі, органічної єдності науки та освіти і у цьому зв'язку надає постійну допомогу багатьом навчальним закладам у організації навчально-методичної роботи.

Бере також активну участь у роботі експертних та наукових рад. У 1995–1998 роках був заступником голови Експертної ради ВАК України. Протягом тривалого часу очолював науково-методичну раду з питань держави і права товариства «Знання» м. Києва, входив до складу науково-методичної Ради з політології Міністерства освіти і науки України.

Професор В. Д. Бабкін є автором понад 300 наукових праць з питань юридичної і політичної науки та правової педагогіки, у тому числі 11 індивідуальних та колективних монографій, 8 підручників і навчальних посібників. Широку популярність серед наукової громадськості здобули курс лекцій з політології (1992), монографія «Народ і влада» (1996).

Під його керівництвом авторський колектив провідних науковців України підготував та видав у 1997 році перший в Україні фундаментальний «Політологічний енциклопедичний словник», який усебічно відображає досягнення світової та вітчизняної науки. В. Д. Бабкін також був членом редколегії фундаментальної 6-томної «Юридичної енциклопедії», автором низки статей у ній, також у 1994–1997 роках очолював Центр по організаційному та науково-методичному забезпеченню підготовки «Юридичної енциклопедії».

Значний внесок учений зробив і у підготовку унікальної за своїм задумом і масштабом десятитомної праці – «Антології української юридичної думки». Він був членом редколегії «Антології»; відповідальним редактором першого тому цього видання, присвяченого проблемам загальної теорії, енциклопедії і філософії права; ініціатором підготовки спеціального тому видання, в якому аналізувалися здобутки української радянської юриспруденції. За цю працю у

Володимир Дмитрович Бабкін є людиною, яка досягла універсальних знань сучасної філософії права, виходячи з єдино можливого критерію – морального визначення людини в суспільстві. Він належить до небагатьох вітчизняних вчених-юристів, які завдяки цьому змогли подолати суто позитивістське уявлення про право, що протягом тривалого періоду панувало у вітчизняній юридичній науці і рудименти якого не подолані й до цього часу.

Володимир Дмитрович Бабкін входить до золотого фонду не тільки Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, а й усієї української юридичної науки. Йому властиві глибоке аналітичне мислення і пошук істини у правовій теорії. Він є людиною мудрою і різнобічною, не позбавленою почуття гумору, з якою цікаво спілкуватися і працювати.

Мирний і толерантний, загалом, він стає непримиренним, коли зустрічається з науковою несумлінністю, фальсифікацією історії, зрадою ідеалів і особистою непорядністю. Блискучий розум, бажання пізнавати нове, активна життєва позиція, вміння вислухати і відкрито відстояти свою думку, притягує до Володимира Дмитровича багато людей різного віку, які приходять до нього: хто за порадою, хто поділитися своїми враженнями – для всіх знайдеться час і добре слово підтримки.

Спілкуючись з Володимиром Дмитровичем, переконаєшся, що ця людина належить до особливої категорії людей, на плечах яких тримається наш світ: держава, суспільство, наука, родина, увесь макрокосм і мікрокосм. Адже тільки непохитна духом людина могла пронести крізь пекучий вогонь і крижаний холод тяжких випробувань долі цілого народу живу і прекрасну душу, сповнену творчого натхнення, поезії, оптимізму, доброти та співчуття.

З ЮВІЛЕЄМ ВІДОМОГО ВЧЕНОГО В ГАЛУЗІ ТРУДОВОГО ПРАВА (до 60-річчя від дня народження Н. М. Хуторян)

Юридична громадськість сердечно вітає з 60-річним ювілеєм видатного вітчизняного вченого-правознавця в галузі трудового права, права соціального забезпечення, доктора юридичних наук, професора, завідувача відділу цивільного, трудового та підприємницького права, Заслуженого діяча науки і техніки України, член-кореспондента Національної академії правових наук України **Наталію Миколаївну ХУТОРЯН**.

Наталія Миколаївна народилася 16 жовтня 1954 р. у с. Дружелюбівка Кіровоградської області. У 1978 р. закінчила юридичний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка). У 1978–1982 рр. працювала юрисконсультантом в Інституті фізики АН УРСР, пізніше в Інституті геофізики АН УРСР. З березня 1986 р. після закінчення аспірантури працювала в Інституті держави і права ім. В. М. Корецького спочатку на посаді молодшого наукового співробітника, з 1988 р. – наукового співробітника, з 1993 р. – старшого наукового спів-

числі інших провідних авторів-упорядників «Антології» В. Д. Бабкін був удостоєний 2005 р. премії ім. Ярослава Мудрого Академії правових наук України та Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого.

Правознавець також зробив суттєвий внесок у підготовку «Міжнародної поліцейської енциклопедії», за що був відзначений першою премією на VI Всеукраїнському конкурсі Спілки юристів України 2006 р.

Інші основні праці вченого, крім згаданих: «Основи методики службової підготовки» (К., 1963 р.); «Радянське право і комуністична мораль» (К., 1968 р.); «Правова культура і мораль» (М., 1975 р.); «Основи правової педагогіки» (К., 1975 р.); «Актуальные проблемы правового воспитания» (К., 1982 р.); «Правовое воспитание студентов» (К., 1983 р.); «Державна влада і політична опозиція» (Правова держава. – Вип. 7. – К., 1996 р.); ««Наукова ідеологія» чи «ідеологічна наука»?» (Там само. – Вип. 8. – К., 1997 р.); «Соціальна держава та захист прав людини» (Там само. – Вип. 9. – К., 1998 р.); «Конституційні засади соціальної держави України» (Там само. – Вип. 11. – К., 2000 р.); «Національна академія внутрішніх справ України: люди, події, факти (1921–2001)» (К., 2002 р.).

Тривалий час професор входить до складу редакційних колегій фахових видань Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України «Правова держава» і «Держава і право». Він також є одним з ініціаторів створення і членом редколегії міжнародного часопису «Проблеми філософії права».

Володимир Дмитрович приділяє значну увагу підготовці наукових кадрів, формуванню їх методологічної культури, розвитку творчого правового мислення. Він постійно надає кваліфіковані наукові консультації співробітникам інституту та інших наукових і навчальних закладів, регулярно виступає офіційним опонентом. В. Д. Бабкін вміло поєднує науково-дослідницьку діяльність з педагогічною, бере активну участь у навчальних процесі. Вчений особисто підготував близько 30 докторів та кандидатів наук.

Наукова та навчально-виховна праця Володимира Дмитровича дістала високу оцінку держави та громадськості. За бойові заслуги та бездоганну службу у мирний час, плідну науково-педагогічну діяльність В. Д. Бабкін нагороджений двома орденами Великої Вітчизняної війни II ступеня, орденом Богдана Хмельницького III ступеня та 28 медалями. В 1999 році за самовіддану працю, вагомі досягнення у професійній діяльності йому було присвоєно почесне звання «заслужений діяч науки і техніки України». Він нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, багатьма відомчими відзнаками Міністерства освіти і науки та Міністерства внутрішніх справ, почесною відзнакою «За підготовку наукової зміни» Національної академії наук України, почесною відзнакою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.

У ряді публікацій у вітчизняних та зарубіжних виданнях міститься висока оцінка його внеску в розвиток вітчизняної політичної та правової науки і освіти. Своєю працелюбністю, компетентністю, науковою і педагогічною діяльністю, доброзичливістю та громадською активністю В. Д. Бабкін здобув повагу і авторитет у науково-педагогічних колах та серед кращих представників державної влади.